

NORGES HØYESTERETT

Den 20. oktober 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Bårdsen og Bergsjø i

HR-2016-02191-U, (sak nr. 2016/1886), straffesak, anke over dom:

A (advokat Hanne Pentzen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder forvaring.
- (2) Ved Oslo statsadvokatembeters tiltalebeslutning 4. november 2015 ble A satt under tiltale for overtredelse av straffeloven 1902 § 148 første straffalternativ og straffeloven 1902 § 292, jf. § 291. Grunnlaget for tiltalen var at A kort tid før midnatt torsdag 23. april 2015 i Fjerdingsgen 15 i Mjøndalen, "tente [...] på brennbart avfall i en søppelcontainer plassert under taket til et bodbygg tilhørende et boligkompleks bestående av 8 leiligheter, slik at brann oppstod. Det befant seg 6 beboere i leilighetene, og en eller flere av dem kunne lett ha omkommet dersom brannen ikke hadde blitt oppdaget og slukket i tide". Brannen medførte bygningsskader på eiendom og diverse inventar og løsøre tilhørende Nedre Eiker kommune.
- (3) Eiker, Modum og Sigdal tingrett avsa 22. februar 2016 dom med slik domsslutning:
 - "1. A, født 00.00.1967, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 148 første straffalternativ og § 292 jf. § 291, det hele sammenholdt med straffeloven (1902) § 61, § 62 første ledd og § 28 b første ledd bokstav b, til en straff av forvaring i 5 – fem – år. Minstetiden settes til 2 – to – år. Til fradrag i minstetiden og tidsrammen kommer 305 – trehundreogfem – dager for utholdt varetekt. Straffen er en fellesstraff med Eiker, Modum og Sigdal tingretts dom 25. februar 2015.
 2. A dømmes til å betale erstatning til X kommune med kr 359 000,- – kronertrehundreogfemtinitusen – innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen."

(4) A anket til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet for tiltalens post I (overtredelse av straffeloven 1902 § 148 første straffalternativ), samt reaksjonsfastsettelsen.

(5) Borgarting lagmannsrett avsa 5. september 2016 dom med slik domsslutning:

"A, født 00.00.1967, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 148 første straffalternativ og det forhold han er rettskraftig dømt for ved Eiker, Modum og Sigdal tingretts dom 22. februar 2016, det hele sammenholdt med straffeloven (1902) § 61 og § 62 første ledd, til en straff av forvaring i 5 – fem – år. Minstetiden settes til 2 – to – år. Til fradrag i minstetiden og tidsrammen kommer 501 – femhundreogén – dager for utholdt varetekt. Straffen er en fellesstraff med Eiker, Modum og Sigdal tingretts dom 25. februar 2015, jf. straffeloven (1902) § 28 b første ledd bokstav b."

(6) Lagmannsretten uttalte på side 7 i dommen at en alternativ tidsbestemt straff i dette tilfellet ville være "fengsel i underkant av tre år".

(7) A har anket til Høyesterett over reaksjonsfastsettelsen. Det er i hovedsak anført: A har ikke mottatt noen behandling for sitt alkoholproblem, og han er motivert for dette. Lagmannsretten har feilaktig lagt til grunn at behandling av As alkoholavhengighet ikke vil medføre en endring av hans situasjon. Behandling av alkoholproblemet sammen med en tidsbestemt straff vil være tilstrekkelig til å verne samfunnet. Det er et prinsipielt spørsmål hvilken betydning det har at tiltalte ønsker behandling og at behandlingstilbud ikke tidligere er forsøkt.

(8) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle. Det er i hovedsak anført: Domfelte har en sammensatt diagnose, og alkoholavhengighet er kun ett av elementene i denne. Han har tidligere vært domfelt for ulike straffbare forhold, herunder overtredelse av straffeloven 1902 § 148, og har også vært undergitt forvaring før. A har åpenbart ikke hatt noen motivasjon til å motta behandling. Idømmelse av forvaring fremstår som en adekvat og riktig reaksjon. Det reises ikke spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak.

(9) I forbindelse med ankebehandlingen i Høyesteretts ankeutvalg ble partene bedt om å inngi merknader til det at lagmannsretten fastsatte lengstetiden til fem år, og om lagmannsrettens dom helt eller delvis burde oppheves i medhold av straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.

(10) A har gjort gjeldende at lagmannsrettens dom bør oppheves. Det er vist til at lengstetiden normalt skal svare til den alternative fengselsstraffen, som her var i underkant av tre år. Lagmannsretten har ikke gitt noen begrunnelse for at tidsrammen er satt vesentlig høyere. Lagmannsrettens dom bør prinsipielt oppheves for så vidt gjelder straffutmålingen. Subsidiært bør den oppheves med hensyn til fastsatt lengstetid.

(11) *Påtalemyndigheten* har fremholdt at selv om tidsrammen for forvaring de senere år gjennomgående har vært satt lik den alternative fengselsstraff, er det ikke noe til hinder for en tidsramme for forvaring som er lengre enn den alternative fengselsstraff dersom det er behov for det. I foreliggende sak vises det til domfeltes diagnoser og rettspsykiatrisk erklæring. De sakkyndige har ansett at domfelte er lite egnet for behandling, og de uttalte under hovedforhandlingen at eventuell behandling vil kreve motivasjon og et behandlingsperspektiv på fem til ti år. Selv om lagmannsretten ikke eksplisitt har adressert utgangspunktet for fastsettelse av tidsrammens lengde og avviket fra dette, fremgår lagmannsrettens vurderinger av den samlede begrunnelse. Subsidiært anføres at dommen kun må oppheves hva gjelder forvaringstidsrammens lengde.

- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at det følger av innarbeidet praksis at lengstetiden ved forvaring fastsettes med utgangspunkt i den alternative fengselsstraffen, jf. Magnus Matningsdal, *Straffeloven, Alminnelige bestemmelser, kommentarutgave* (2015) side 377 flg., med videre henvisninger. Hensynet til domfelte og til muligheten for en reell etterprøving og kontroll med domstolenes skjønnsutøvelse i forvaringssaker, tilsier at retten gir en begrunnelse dersom lengstetiden går vesentlig over den alternative fengselsstraffen.
- (13) I As sak la lagmannsretten til grunn at den alternative fengselsstraffen ville være i underkant av tre år. Lengstetiden ble satt til fem år. Lagmannsretten har ikke gitt noen begrunnelse for denne forskjellen. Høyesteretts ankeutvalg finner det klart at lagmannsrettens dom da må oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a. Opphevelsen begrenses til spørsmålet om forvaringstidens lengde, ettersom mangelen på begrunnelse utelukkende gjelder dette spørsmålet.
- (14) Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING :

Lagmannsrettens dom oppheves for så vidt gjelder forvaringstidens lengde.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: